והא תנן רבי אליעזר אומר. מי שיצא חוץ לתחום ג' אמות ג' לא יכנס מאי היא שיעורא דנקט להו ר' אליעזר לטעמיה דאמר במתני' [ו] גבי ד' אמות שנתנו חכמים ליוצא חוץ לתחום דהוא בתמצעין שיש לו לכל לידיו ג' אמות ולפיכך זה שיצא ג' אמות חוץ לתחום כיון דג' אמותיו דבוקות לו בתחומו סבירא ליה לרבי אליעזר דכמאן דמובלען בתחומים דמו ומותר ליכנס אלמא מילתא היא. לישנא קמא[ז] הויא תיובתיה אבל לישנא בתרא לא נהירא לי דהא לא קאמרי ליה למהדר ומאן דגרים לה מפרש דכיון דהא לא הוו מובלעות אלא דבוקות ואפילו הכי שרי שמא מינה הבלעה דבר גדול הוא והיכא דמיבלען חד תמומא הוי: **ומדרבי אליעזר קמותבת ליה למר.** משמע דרבה אמר לעיל להמהדר להו קשה לגמרי דאמר כרבה ואפילו הכי קשה לרבי אליעזר לטעמיה דאמר במתני' [ו] גבי ד' אמות שנתנו חכמים ליוצא חוץ לתחום כדי שיהא מהלך ד' אמות לכל רוח ולא אלו ולא אלו בלבד אמרו אלא אפי' חכמה הבאה לילד [ב] והבא להציל מן הגייס ומן הנהר ומן המפולת ומן הדליקה הרי הן כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח ותו לא והא אמרת כל היוצאין להציל חוזרין למקומן אפילו טובא [ג] אמר רב [יהודה אמר רב] שחוזרין בכלי זיין למקומן כדתניא [ד] בראשונה היו מניחין כלי זיינן בבית הסמוך לחומה פעם אחת הבירו בהן אויבים ורדפו אחריהם ונכנסו ליטול כלי זיינן ונכנסו אויבים אחריהן דחקו זה את זה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו אויבים באותה שעה התקינו שיהו חוזרין למקומן בכלי זיינן רב נחמן בר יצחק אמר ל"ק כאן שנצחו ישראל את אומות העולם כאן [ה] שנצחו אומות העולם את עצמן אמר רב יהודה אמר רב [ה] נכרים שצרו על עיירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיינן ואין מחללין עליהן את השבת תניא נמי הכי נכרים שצרו וכו' [ו] במה דברים אמורים כשבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת [ז] אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובבל בעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומא נהרדעא דרש רבי דוסתאי דמן בירי מאי דכתיב [ו] ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוסים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שוסים את הגרנות וכתיב [ז] וישאל דוד בה' לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית [ט] בפלשתים והושעת את קעילה מאי קמבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסור הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה ש"מ: **מתני'** [י] מי שישב בדרך ועמד וראה הרי (זה) הוא סמוך לעיר [הואיל] ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר [יא] יכנס א"ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין: **גמ'** תניא א"ר יהודה מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו ולן חוץ לעיר לשחרית מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו (אמרו [יב] לו) [יג] משם ראייה שמא בלבו היתה או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה: **מתני'** [יד] מי שישן בדרך ולא ידע [טו] שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר"א אומר והוא באמצעין ר' יהודה אומר לאיזה רוח שירצה ילך ומודה ר' יהודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו [טז] היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד

[ו] והתנן ר"א אומר שתים יכנס ג' לא יכנס מאי לאו רבי אליעזר לטעמיה דאמר והוא באמצעין וארבע אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען דמו וקאמר יכנס אלמא הבלעת תחומין מילתא היא א"ל רבה בר בר [ז] חנה לאביי ומדר"א קמותבת ליה למר אמר ליה אין דשמיע לי מיניה דמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מודו ליה: וכל היוצאין להציל חוזרין למקומן: ואפי' טובא והא אמרת רישא אלפים אמה ותו לא אמר רב יהודה אמר רב שחוזרין בכלי זיין למקומן ומאי קושיא דילמא להציל שאני אלא אי קשיא הא קשיא דתנן [ז] בראשונה לא היו זזין משם כל היום כולו התקין ר"ג הזקן [א] שיש להן אלפים אמה לכל רוח ולא אלו ולא בלבד אמרו אלא אפי' חכמה הבאה לילד [ב] והבא להציל מן הגייס ומן הנהר ומן המפולת ומן הדליקה הרי הן כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח ותו לא והא אמרת כל היוצאין להציל חוזרין למקומן אפילו טובא [ג] אמר רב [יהודה אמר רב] שחוזרין בכלי זיין למקומן כדתניא [ד] בראשונה היו מניחין כלי זיינן בבית הסמוך לחומה פעם אחת הבירו בהן אויבים ורדפו אחריהם ונכנסו ליטול כלי זיינן ונכנסו אויבים אחריהן דחקו זה את זה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו אויבים באותה שעה התקינו שיהו חוזרין למקומן בכלי זיינן רב נחמן בר יצחק אמר ל"ק כאן שנצחו ישראל את אומות העולם כאן [ה] שנצחו אומות העולם את עצמן אמר רב יהודה אמר רב [ה] נכרים שצרו על עיירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיינן ואין מחללין עליהן את השבת תניא נמי הכי נכרים שצרו וכו' [ו] במה דברים אמורים כשבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת [ז] אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובבל בעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומא נהרדעא דרש רבי דוסתאי דמן בירי מאי דכתיב [ו] ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוסים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שוסים את הגרנות וכתיב [ז] וישאל דוד בה' לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית [ט] בפלשתים והושעת את קעילה מאי קמבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסור הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה ש"מ: **מתני'** [י] מי שישב בדרך ועמד וראה הרי (זה) הוא סמוך לעיר [הואיל] ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר [יא] יכנס א"ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין: **גמ'** תניא א"ר יהודה מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו ולן חוץ לעיר לשחרית מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו (אמרו [יב] לו) [יג] משם ראייה שמא בלבו היתה או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה: **מתני'** [יד] מי שישן בדרך ולא ידע [טו] שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר"א אומר והוא באמצעין ר' יהודה אומר לאיזה רוח שירצה ילך ומודה ר' יהודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו [טז] היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד

[ז] דכמי דכיון לגו כמו שהם לפניו הם מצולי הכנה ונלמד ל"ל מי שיצא בדשות ונמצו לו טו' ופי' בדשות ב"ד כנ"ל.

תורה אור השלם

1. וַיְצַוּוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְּלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּקְעִילָה וְהֵמָּה שֹׁסִים אֶת הַגָּרְנוֹת:
שמואל א כג א

2. וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיְיָ לֵאמֹר הַאֵלֵךְ וְהִכִּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד לֵךְ וְהִכִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת קְעִילָה:
שמואל א כג ב

מוסף רש"י

ומן הנהר. שהוא גדל פתאום ושוטף את בני העיר ואת הילדים (ד"ה כג:). **ובבל כו' ותרגומא נהרדעא.** נגמל שם המדינה ועיר אחת שבה נקראת נהרדעא ותופסה העיר סמוכה לספר (ב"ק פג:). **משם ראייה.** בתמיה (סוכה כח.) **שאם בירר לו.** שמיס לכאן ושמיס לכאן, וכן שם כורל מרבעתן לרוח אחת (לקמן מח.).

רבינו חננאל

והתנן ר' אלעזר אומר שתים יכנס, והנה זה עכשיו יצא חוץ לתחום ולאו מבעוד יום שבת [באויר] מחיצות. מאי לאו ר' אלעזר לטעמיה דאמר מי שישן ולא ידע עד שחשיכה יש לו ד' אמות והוא באמצעין, והני ד' אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען בתחומיה דמי, לפיכך תני שתים יכנס. א"ל ומדר' אלעזר מותבת ליה לרבה. א"ל דשמיעא ליה מיניה דמר, דרבה דאמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אלעזר דאמרי מי שיצא חוץ לתחום אפי' [אמה] אחת לא יכנס אלא לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה מודו ליה, ומתני בדבר מצוה היא, דקתני מי שיצא (חוץ לתחום אפי' [אמה] אחת לא יכנס, לא לדבר הרשות)ג) . **ברשות.** פי' ברשות ב"ד. מתני' כל היוצאין להציל חוזרין למקומן. אוקימנא חוזרין

רבינו חננאל (המשך)

בכלי זיינם למקומן. רב נחמן בר יצחק אמר בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם אלפים אמה ותו לא. ובזמן שיד גוים תקיפה על ישראל אפילו טובא. אמר רב יהודה אמר רב גוים שצרו על עיירות של ישראל מחללין עליהן את השבת, ויוצאין עליהן בכלי זיין. תניא נמי הכי כר'. במה דברים אמורים שבאו על עיסקי נפשות אבל באו על עיסקי ממון אין יוצאין עליהן בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, פי' על שפת הים, אפילו לא באו אלא על עיסקי תבן מחללין עליהן השבת ויוצאין בכלי זיין. אמר רב נחמן בבל כעיר הסמוכה לספר דמיא, תרגימא נהרדעא. קעילה עיר הסמוכה לספר היתה, והן לא באו אלא על עיסקי תבן וקש. וישאל דוד בה' האלך וגו'. ויאמר ה' אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה. מאי קמבעיא ליה כר'. מתני' מי שישן בדרך ועמד והרי הוא קרוב לעיר כר', פי' כיון שהיה בדעתו מתחילה ללילך בזו העיר אע"פ שעכשיו לא הזכיר כלום, אמר רבי יהודה דינו כדין [מי] שיצא ללילך בעיר שמערבין בו שמותר לו ללילך עד אותה העיר, אם היה בתוך ד' אלפים אמה שנמצא כאילו עירב ברגליו. וכך נכנס ר' טרפון בלא מתכוין שני תחומי שבת כאילו עירב ברגליו. תניא אמר ר' יהודה בר' טרפון שחשכה לו בלילי שבת ולן חוץ לעיר כר'. אמר לו ר' יעקב שמא ר' טרפון בלבו היה ליכנס, או שמא ההוא בית המדרש מובלע בתחומו היה. מתני' מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשכה וכו'.

א) נקמן נב., ב) נ"ח תוין, ג) ב"ק כג.; ד) [תוספ' פ"ג ה"ס], ה) [תוספתא שם], ו) [ב"ק פג.], ז) נ"י את פלאמיס וכן למטה, ח) [גילוס הסלנות מי שיצא בדלך ועמד והרי הוא סמוך וכו'], ט) [גילוס הסלנות פרשת בשלח סי' מה אמר לי' ר' עקיבא משם רלמייס וכו'], י) [שבת כט: וש"נ], כ) [בילוש"מי וכרי"ף עד אחשיכה], ל) [כסוף הטעם'], מ) [ועיל מד: ד"ה רב שימי], נ) כס"ח: שמע ישמע גוים וילדפו, ס) [תמורה טז.],

א) [בראשית רבה פרשה נ"ג ס"ג], ב) [ב"ק פג.], ג) [ב"ק פג.], ד) [תוספתא שם], ה) [ב"ק פג.], ו) [ב"ק פג.], ז) [ב"ק פג.], ח) [ב"ק פג.], ט) [ב"ק פג.], י) [ב"ק פג.], כ) [ב"ק פג.], ל) [ב"ק פג.], מ) [ב"ק פג.], נ) [ב"ק פג.], ס) [ב"ק פג.], ע) [ב"ק פג.], פ) [ב"ק פג.], צ) [ב"ק פג.], ק) [ב"ק פג.], ר) [ב"ק פג.], ש) [ב"ק פג.], ת) [ב"ק פג.],

א) [ב"ק פג.], ב) [ב"ק פג.], ג) [ב"ק פג.], ד) [ב"ק פג.], ה) [ב"ק פג.], ו) [ב"ק פג.], ז) [ב"ק פג.], ח) [ב"ק פג.], ט) [ב"ק פג.], י) [ב"ק פג.], כ) [ב"ק פג.], ל) [ב"ק פג.], מ) [ב"ק פג.], נ) [ב"ק פג.], ס) [ב"ק פג.], ע) [ב"ק פג.], פ) [ב"ק פג.], צ) [ב"ק פג.], ק) [ב"ק פג.], ר) [ב"ק פג.], ש) [ב"ק פג.], ת) [ב"ק פג.],

א) [ב"ק פג.], ב) [ב"ק פג.], ג) [ב"ק פג.], ד) [ב"ק פג.], ה) [ב"ק פג.], ו) [ב"ק פג.], ז) [ב"ק פג.], ח) [ב"ק פג.], ט) [ב"ק פג.], י) [ב"ק פג.], כ) [ב"ק פג.], ל) [ב"ק פג.], מ) [ב"ק פג.], נ) [ב"ק פג.], ס) [ב"ק פג.], ע) [ב"ק פג.], פ) [ב"ק פג.], צ) [ב"ק פג.], ק) [ב"ק פג.], ר) [ב"ק פג.], ש) [ב"ק פג.], ת) [ב"ק פג.],

כב א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה יט סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' תז סעיף ג:

כג ב ג ד מיי' שם טוש"ע שם ס"ג וסי' שכט סעיף ו ז [וכרב אלפס שבת פ"ק ח.]:

כה ה ו מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' שכט סעיף ו ז [וכרב אלפס שבת פ"ק ח.]:

כט ז מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה ט סמג עשין דרכון ג טוש"ע ח"ח סי' ת:

ל ח מיי' שם הלכה ד טור ש"ע ח"ח סי' תפ:

לא ט מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' שמט ס"ד:

כו א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' תפ סעיף ג:

כז ב ג ד מיי' שם טוש"ע שם ס"ג וסי' שכט סעיף ו ז [וכרב אלפס שבת פ"ק ח.]:

כח ה ו מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' שכט סעיף ו ז [וכרב אלפס שבת פ"ק ח.]:

כט ז מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה ט סמג עשין דרכון ג טוש"ע ח"ח סי' ת:

ל ח מיי' שם הלכה ד טור ש"ע ח"ח סי' תפ:

לא ט מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' שמט ס"ד: